

Bostøtte, marginaleffekter og bostøttekarrierer

Viggo Nordvik, NOVA

NOVA, 15. Januar 2012

1. Innledning

I tittelen til en artikkel i *Journal of Housing Economics* stilte Shroder (2002) det lett provoserende spørsmålet *Does housing assistance perversly affect self-sufficiency?*, altså om boligsosiale ytelser bidrar til å svekke mottakernes egen inntektsopptjening. Han gikk ganske langt i å antyde at svaret på dette spørsmålet var 'egentlig ikke': *Housing assistance is not persuasively associated with any effect on employment*. Rosenthal (2007) nyanserer til en viss grad Shroders konklusjon, ved å trekke fram studier som nettopp argumenterer for at svekkelse av incitamentet faktisk fører til redusert arbeidsmarkedsaktivitet. I dette notatet skal vi gi noen empiriske beskrivelser og analyser som skal fungere som byggesteiner for en empirisk basert forståelse hvordan den norske bostøtten påvirker selvforsørgelse; I hvilken grad mottar norske bostøttmottakere bostøtte over en lengre periode, og hva kjennetegner dem som blir lenge i systemet? Er det indisier på at ordningen svekker arbeidstilbudet? Vi skal altså bidra til en bedret forståelse av i hvor stor grad arbeidslinja i den norske velferdspolitikken legger skranker på utformingen av bostøtten.

Det er gjennomført flere studier som undersøker utformingen av bostøttesystemer og demonstrerer hvordan avkortningen av bostøtten mot økende inntekt virker som en slags implisitt skatt. Når denne implisitte skatten samvirker med det ordinære skattesystemet, kan samlet margineffekt, altså summen av marginalsatt og marginal avkortet stønad, nå ganske høye nivåer. Disse arbeidene definerer typisk marginalsattesatsen som effekten av en inntektsøkning på én krone. Med diskontinuiteter i systemet kan margineffekter bli svært høye over korte inntektsintervaller. Ensidig fokus på slike momentane margineffekter kan overvurdere de disincentivene til økt selvforsørging som ligger i systemet. En stønadsmottaker som vurderer å øke arbeidsinnsatsen, vil typisk oppnå en inntektsøkning på atskillig mer enn 1 krone i året, og forholdet mellom økt arbeidsinntekt og økt disponibel inntekt etter skatt og bostøtte vil skille seg mye fra den momentane implisitte marginalsattesatsen. Vi beregner derfor gjennomsnittlig implisitt marginal skattesats for inntekts økninger på hhv 1.000, 10.000, 50.000 og 100.000 kroner.

Vårt utgangspunkt er at det er disse gjennomsnittlige marginalsattesatsene for noe større variasjoner i inntektene som er mest relevante for å forstå tilpasninger og atferd. Videre fokuserer vi på de empiriske margineffektene. Med det mener vi at vi i stedet for å drøfte

marginaleffekter på ulike inntektsnivåer for hvert hushold som mottar bostøtte beregner effekten på skatt, bostøtte og disponibel inntekt etter skatt og bostøtte av en inntektsøkning. Fordelingen av disse beregnede effektene kaller vi den empiriske fordelingen av samlede marginale skattesatser. En teoretisk implisitt marginalsattesats på 80-90 prosent, som vi finner på enkelte inntektsintervaller med bostøtte, er en dårlig egenskap til et system. Før en trekker sterke konklusjoner ut av dette, bør en imidlertid danne seg et bilde av hvor empirisk relevant denne dårlige egenskapen er: hvor mange har kombinasjoner av inntekter og bostøtte der de treffes av en slik høy implisitt marginal skattesats?

Analysene våre av marginaleffekter skal vise hvilke incitament bostøttmottakere har til å øke sine inntekter gjennom økt arbeidstilbud. De er således mindre relevante for dem som er helt utenfor arbeidsstyrken, som pensjonister med langtidsytelser. Marginaleffektene beregnes derfor bare for søkergruppene Enslige forsørgere, Andre barnefamilier, Øvrige støtteberettigede og mottakere av andre trygdeytelser enn alders- og uførepensjon.¹

Ut fra bostøtteregisteret beregner vi overlevelsesfunksjoner for tilstanden mottak av bostøtte. Med ordet "overlevelse" mener vi at stønadsmottakerne forblir mottakere fra et tidspunkt til neste. Vi starter med ikke-parametriske Kaplan-Meier-funksjoner. Enkelt sagt går dette ut på at vi starter med en historisk populasjon av bostøttmottakere på et initialtidspunkt, for hver enkelt av de etterfølgende periodene rapporterer vi hvor stor andel av den opprinnelige populasjonen som fremdeles mottar bostøtte. Vi vil beregne slike overlevelsesfunksjoner separat for hver av de ulike søkergruppene i bostøtteordningen. På basis av uformelle sammenligninger av overlevelsesfunksjonene for søkergrupper vil vi drøfte hvilke mekanismer som leder til lange og korte perioder som mottakere av bostøtte. Drøftingene skal lede fram til empirisk forankrede hypoteser om årsakene til at hushold opphører som bostøttmottaker eller forblir i ordningen.

Til sist ses disse beskrivelsene i sammenheng ved at vi i en multivariat analyseramme estimerer sammenhengene mellom tilbøyeligheten til å forbli mottakere av bostøtte og et sett av forklaringsvariable. Blant disse forklaringsvariablene inkluderer vi de beregnede gjennomsnittlige marginalsattesatsene.

¹ Det er mulig at man i framtiden bør betrakte marginaleffekter også for alderspensjonister da det nye pensjonssystemet i større grad enn tidligere legger opp til at folk kombinerer alderspensjon og en viss yrkesaktivitet. Dette går vi ikke inn på her.

Det finnes flere inngående, presise og detaljerte beskrivelser av det norske bostøttesystemet, se for eksempel Stortingsproposisjon 11 (2008-2009) og Nordvik m.fl. (2011). I stedet for å gjenta disse beskrivelsene trekker vi drøftingene fram de relevante egenskapene til bostøttesystemet. Vi gjennomfører ingen formelle teoretiske analyser av egenskapene.

2. Marginaleffekter

2.1 Bakgrunn

Bostøtten beregnes som hovedregel som 70 prosent av differansen mellom faktisk bostøtte og en egenandel, for mer detaljer, se for eksempel Nordvik m.fl. (2011). Egenandelen utgjør 15,6 prosent² av inntekten opp til et visst nivå, for deretter å stige progressivt. Dette innebærer at bostøtten avkortes ganske kraftig mot inntektsøkninger over visse inntektsintervaller. Økt inntekt gir også økt skatt (på de fleste inntektsnivåer), den økte skatten og den reduserte bostøtten gjør at disponibel inntekt (her definert som inntekt etter skatt og bostøtte) stiger med langt mindre enn økningen i arbeidsinntekt. Her fokuserer vi på hvordan bostøtten og inntektsskatten til sammen skaper et system av marginaleffekter på disponibel inntekt. Også andre deler av det vi kan kalle for velferdssystemet avtrapper ytelser når inntektene øker. Eksempler på dette er at sosialhjelp trappes kraftig ned med økende inntekter og at det finnes inntektsavhengige satser i barnehage og skolefritidsordningen. Det finnes også kommuner som benytter en mer eller mindre eksplisitt inntektsavhengighet fastsettelsen av husleier i kommunale boliger, og sammen med høyere dekningsgrad for bostøtten i de kommunale boligene kan dette bidra til svært høye totale marginaleffekter.

2.2 Empiriske beskrivelser

Før vi går over til de empiriske beskrivelsene skal vi peke på et aspekt med de ordene som brukes når vi drøfter velferdssystemer og marginaleffekter. Vi sier at *bostøtte reduseres og skatten øker når inntektene øker*, og dette er for så vidt sant. Det ville ha vært like sant å si at *folk med høyere inntekter betaler mer skatt og får mindre bostøtte enn det folk med lavere*

² Satsen var 15,6 i mai 2009. Etter reformen ble den hevet til 17 prosent.

inntekter gjør. Disse to ulike måtene å uttrykke det samme saksforholdet på leder tankene i litt ulike retninger. De ordene vi velger er, heller ikke her, verdinøytrale.

Vi starter med den tradisjonelle definisjonen av marginaeffekter ved å undersøke hvordan inntekter etter skatt og bostøtte påvirkes av en inntektsøkning på én krone, påvirker disponibel inntekt. Vi tar utgangspunkt i den faktiske populasjonen av bostøttemottakere og simulerer hvordan inntekt etter skatt og bostøtte påvirkes når husholdene får en inntektsøkning på én krone. Dette til forskjell fra rene regelanalyser som kun betrakter egenskaper ved de formelle skatte- og bostøttesystemene. Vår beskrivelsene av marginaeffekter blir en kombinasjon av beskrivelser av empiriske fordelinger av inntekter og boutgifter, og trekk ved skatte- og bostøttesystemet.

Bostøttemottakere er hushold med svært lave inntekter. Dette innebærer at de aller fleste av dem betaler lite inntektsskatt. Deres marginalsatser for den direkte inntektsskatten er også stort sett lave³. I gjennomsnitt fant vi at den marginale inntektsskattesatsen i populasjonen av bostøttemottakere uten alders- og uførepensjon lik 12,7 prosent, med et standardavvik på 11,8 prosent. Den gjennomsnittlige bostøttemottakeren betaler altså ikke stort mer enn trygdeavgiften i skatt på sine inntekter.

Avkortingene i bostøtte er større enn økningen i skatten når inntektene stiger, det kommer av at egenandelen er stigende i inntekten. Hushold med særlig lave inntekter vil ikke få noen økning i egenandelen ved økte inntekter. Lave inntekter betyr her mindre enn 82.000 for enslige, om inntektene er lavere enn dette settes egenandelen som om inntektene var lik denne lave grensen. Når inntektene øker fra et lavt nivå opp mot denne grensen vil altså verken egenandel eller bostøtte endres. For inntekter mellom grensen for når egenandelen er stigende i inntekten og innslagspunktet for progresjonen var økningen i egenandelen i mai 2009 15,6 øre for hver krone inntektene steg. Reduksjonen i boutgiften var 70 prosent av dette (for kommunale leietakere var reduksjonen i bostøtten 80 prosent av økningen i egenandelen). Den maksimale avkortningen kommer naturlig nok når egenandelen er i ferd med å nå boutgiftstaket.

³ Noen pensjonister som kommer inn under de såkalte skattebegrensingsreglene kan over enkelte inntektsintervall ha svært høye marginale skattesatser. Disse er ikke med i analysene av marginaeffekter her. Også trekk ved utforming av trygdeavgiften kan gi høye marginalsatser over korte inntektstrinn.

Våre simuleringresultater viser at den gjennomsnittlige marginale avkortningen av bostøtten når inntekten stiger med én krone er 15,5 øre, med et standardavvik på 20,9. Sammen med skatten gir dette en total (implisitt) marginalsattesats på 28,3 prosent, med et standardavvik på 29,4 prosent.

De relativt høye standardavvikene vi rapporterte ovenfor viser at det er stor spredning rundt både de marginale direkte sattesatsene, avkortningen i bostøtten og de totale implisitte marginal skattene. Mer detaljert informasjon gis i et sett av tabeller nedenfor. I disse tabellene illustrerer vi også det vi kaller de gjennomsnittlige marginale sattesatsene ved økninger i inntektene på 1.000, 10.000, 50.000 og 100.000 kroner. Den gjennomsnittlige marginale direkte sattesatsen (GMS) er:

$$GMS = \frac{\Delta \text{Inntekt} - \Delta \text{Skatt} + \Delta \text{Bostøtte}}{\Delta \text{Inntekt}}$$

Symbolet Δ står for endringer i en variabel når inntekten øker med Δ Inntekt. Δ Skatt er alltid positiv når Δ Inntekt er positiv og Δ Bostøtte er alltid negativ. De andre marginale gjennomsnittssattesatsene for avkortning av bostøtten og for summen av bostøttereduksjon og økt skatt er definert på en tilsvarende måte.

Tabell 2.1 – Økt inntektsskatt i prosent av inntektsøkning

	Δ Inntekt =1	Δ Inntekt =1.000	Δ Inntekt =10.000	Δ Inntekt =50.000	Δ Inntekt =100.000
Gjennomsnitt	12,7	13,4	13,8	17,9	21,7
SD	11,8	17,9	12,3	9,4	8,7
2. persentil	0	0	0	7,8	7,8
1. decil	0	0	0	7,8	8,3
Nedre kvartil	0	0	0	7,8	14,3
Median	7,8	7,8	7,8	15,7	23,2
Øvre kvartil	25,7	25,7	25,7	25,7	29,1
9. decil	25,7	25,7	28,5	29,7	32,3
98. persentil	35,8	35,8	35,8	35,4	35,6
N=	41.070	41.070	41.070	41.070	41.070

Den gjennomsnittlige marginale inntektsskattesatsen i vår populasjon av hushold som mottok bostøtte i mai 2009 viser det forventede mønsteret. Om man først betrakter den direkte marginale inntektsskattesatsen målt ut fra en inntektsøkning på én krone, ser vi at det er mange på lave inntektsnivåer som har en marginalsattesats på null. Vi kjenner igjen en del av satsene: 7,8 prosent er trygdeavgiften og 35,8 er summen av skattesatsen på alminnelig inntekt (28,0 prosent) og trygdeavgiften. Når mange har en marginal skatt som er høyere enn trygdeavgiften og lavere enn summen av marginalsatten på alminnelig inntekt og trygdeavgiften er det fordi de er på et inntektsnivå hvor minstefradraget er stigende i inntekten.

Den gjennomsnittlige marginalsatten over et inntektstillegg er ganske lav i vår populasjon (fra 12,7 til 21,7 prosent). Samtidig ser vi at den er svakt stigende i størrelsen på inntektsøkningen. Det kan synes noe rart at vi i tabell 2.1 har et marginalt fall i marginalskattesatsen (for 98-persentilen) når vi går fra et inntektstillegg på 10.000 til et tillegg på 50.000. Dette handler nok om at noen hushold med to potensielle inntektstakere, får utnyttet minstefradraget ved økte inntekter. Forskjellen er imidlertid svært liten og vi går ikke nærmere inn på dette i denne omgangen.

Tabell 2.2 – Avkortning i bostøtten, i prosent av inntektsøkning

	Δ Inntekt =1	Δ Inntekt =1.000	Δ Inntekt =10.000	Δ Inntekt =50.000	Δ Inntekt =100.000
Gjennomsnitt	15,6	16,6	18,4	20,8	17,2
SD	20,9	31,2	23,9	20,2	13,8
2. persentil	0	0	0	0	0
1. decil	0	0	0	0	1,7
Nedre kvartil	0	0	0	0	2,7
Median	10,9	10,9	10,9	16,7	16,5
Øvre kvartil	12,5	12,9	36,6	38,3	27,6
9. decil	52,6	53,0	56,8	49,7	36,1
98. persentil	64,0	64,9	75,0	60,0	47,4
N=	41.070	41.070	41.070	41.070	41.070

Det er enda større variasjon i størrelsen på den marginale avkortningen i bostøtten enn det er i 'det ordinære' skattesystemet. Sagt på en annen måte: det kan synes som om bostøtte bidrar til større variasjon i aggregerte implisitte marginale skattesatser enn det inntektsskattesystemet gjør. En stor del av bostøttemottakerne (hele 32 prosent) har faktisk så lave inntekter at selv med inntektsøkninger på 50.000 kroner når de ikke det nivået hvor egenandelen trappes opp ved økende inntekt, og dermed påvirkes ikke utmålingen av bostøtte til disse husholdene av eventuelle inntektsøkninger. Først ved inntektsøkninger på 100.000 kroner ser vi en betydelig reduksjon i andelen som får en avkortning som er større enn null.

De 10 prosentene som har de høyeste avkortningsratene når inntektene stiger, har imidlertid høye avkortninger. På 9. decil gir et årlig inntektstilskudd på 10.000 kroner, en reduksjon i bostøtten på så mye som 5.680 kroner. Fremdeles på 9. decil stiger den prosentdelen av en inntektsøkning som motsvares av et bortfall av bostøtte fram til og med inntektsøkninger på 10.000 kroner. Årsaken til denne stigningen er at husholdenes inntekter beveger seg oppover i det intervallet hvor egenandelen stiger progressivt. Nedgangen forklares av at mange av dem det gjelder faller helt ut av bostøttesystemet på inntekter som er lavere enn de grensene på 50.000 og 100.000 som betraktes i vår tabellanalyse. Når det gjelder de 2 prosentene (98-persentilen) med de høyeste avkortningsratene er bildet ganske ekstremt. Her finner vi avkortningsrater på så mye som 75 prosent.

Når man betrakter den formelle oppbyggingen av regelverket for bostøttesystemet ser en at de største marginaleffektene ved inntektsendringer finnes for kommunale leietakere i Oslo. Inspeksjon av data bekrefter at det er nettopp i disse gruppene vi finner de høyeste avkortningsratene.

Tabell 2.3 – Endring i inntekt etter skatt og avkortet bostøtte, i prosent av inntekts økning

	Δ Inntekt =1	Δ Inntekt =1.000	Δ Inntekt =10.000	Δ Inntekt =50.000	Δ Inntekt =100.000
Gjennomsnitt	28,3	30,0	32,2	38,7	38,8
SD	29,4	40,0	32,4	26,8	19,4
2. persentil	0	0	0	7,8	7,8
1. decil	0	0	0	7,8	12,5
Nedre kvartil	0	0	0	9,0	18,6
Median	18,7	18,7	20,3	38,9	43,0
Øvre kvartil	38,2	38,8	52,1	61,9	54,2
9. decil	77,7	78,2	82,7	75,3	62,3
98. persentil	94,5	96,5	104,0	87,9	73,8
N=	41.070	41.070	41.070	41.070	41.070

Hovedresultatet av analysene som rapporteres i tabell 2.3 er hvordan inntekt etter skatt og bostøtte påvirkes av inntektsøkninger av varierende størrelse. Det er to motstridende på margineffekten på disponibel inntekt. Den marginale skattesatsen i det direkte skattesystemet for vår populasjon stiger inntil minstefradraget når sin maksimumsverdi, da den flater ut på 35,8 prosent.⁴ Den marginale avkortningen av bostøtten ved inntektsøkninger er konstant inntil inntekten når innslagspunktet for progresjonen i egenandelen nås. Deretter faller den marginale avkortningen ned til null når egenandelen når boutgiften eller taket for godkjente boutgifter. Merk at når vi beregner den gjennomsnittlige marginale avkortningen over inntektsøkninger på opp mot 100.000 kroner, vil vi registrere fall som ikke går helt til null fordi den marginale avkortningen på deler av inntektsøkningen er ganske høy og på deler av den er den lik null.

Det mest ekstreme tallet vi finner for 98-persentilen, den marginale implisitte skattesatsen er her 104 prosent. For disse husholdene er det altså slik at når lønnsinntekten før skatt stiger med for eksempel 10.000 kroner, *faller* den disponible inntekten med 400 kroner. Selv om det

⁴ Progresjonen i skattesystemet stiger igjen når man når grensene i toppskattekomponenten i skattesystemet. Disse ser vi helt bort fra fordi alle de husholdene som er inne i bostøttesystemet har inntekter som ligger godt under disse grensene.

er svært få som er i dette inntektsintervallet, er dette helt klart et meget uheldig trekk ved samspillet mellom skattesystemet og bostøtten, arbeidslysten skal være stor for at man da er villig til å øke sitt arbeidstilbud.

Selv om de ekstreme utslagene vi drøftet i forrige avsnitt gjelder en ganske avgrenset mengde mottakere av bostøtte, er det atskillig flere som har høye marginale skattesatser. Vi merker oss imidlertid at de fleste hushold som mottar bostøtte har relativt lave marginale implisitte marginale skattesatser. Dette ser vi ved å betrakte øvre kvartil og medianen i tabellen. Halvparten av populasjonen har en høyere implisitt marginal skattesats enn medianen, halvparten har lavere, 25 prosent står overfor en sats som er høyere enn øvre kvartil og 75 prosent overfor en lavere sats.

For svært mange av dem som mottar bostøtte, dreier beslutninger om å øke arbeidstilbudet seg ikke om marginale variasjoner i arbeidsinnsats, men heller om å velge å være yrkesaktiv i det hele tatt, eller velge mellom deltid og heltid. Dette taler for at de implisitte marginale skattesatsene for de høye inntektsøkningene kanskje er de som er mest relevante for beslutningene om yrkesaktivitet. Kanskje det betyr at de mest ekstreme satsene som vi rapporterte i tabellen faktisk ikke er så skadelige for incentivene til økt arbeidstilbud? Vi kan spekulere, men ikke konkludere uten å gjennomføre grundige empiriske analyser.

En del bostøttmottakere har altså høye implisitte marginalsattesatser, dette gjelder spesielt de som har relativt høye inntekter og bor i kommuner med forhøyet bostøttetak. Kommunale leietakere har, på grunn av den forhøyede dekningsgraden, 14,3 prosent høyere marginal avkortning av bostøtten enn andre med tilsvarende inntekter og bostøtter. De fleste har ganske lave implisitte marginale skattesatser, spesielt de som har lave ligningsinntekter. Likevel, mange av dem med de aller laveste implisitte marginal skattene definert som summen av økning i skatt og reduksjon i bostøtte, kan ha så lave inntekter at de har (supplerende) sosialhjelp. Avkortningen av sosialhjelp mot økte inntekter kan være meget høy. Framtidige studier av bostøtten og samspillet mellom bostøtten og andre velferdsordninger bør legge opp til bruk av inntetsregisteret fra SSB, dette gir mulighet til blant annet å trekke inn sosialhjelp og til å gjøre sammenligninger mellom dem som får bostøtte og andre.⁵

⁵ Et prosjekt som skal gjøre dette må ta høyde for at det kan ta dels svært lang tid å framskaffe nødvendige tillatelser og til å tilrettelegge komplekse data.

2.3 Avrundende kommentarer

Vi avslutter denne delen av notatet med å peke på noen argumenter for at de samlede margineffektene, og spesielt de som dreier seg om bostøtten kanskje ikke er så skadelig for faktisk arbeidstilbud, eller det som i den amerikanske litteraturen ofte kalles for vilje til selvforsørging (self-sufficiency).

- i) Avkortningene i bostøtten når inntektene øker som vi har beskrevet overfor inntreffer ikke momentant når bostøttemottakeren øker arbeidsinnsatsen. De kommer først når ligningsinntektene for det aktuelle året blir maskinelt tilgjengelige. Dette kan skje opp til et og et halvt år etter inntektsøkningen. En avkortning i framtiden er sannsynligvis et svakere disincentiv enn en umiddelbar avkortning hadde vært.
- ii) Reformen i 2009 gjorde bostøttesystemet noe mer gjennomiktig og lett og forstå. Likevel er den fremdeles kompleks og det er ikke sikkert at margineffektene fullt ut gjennomskues av mottakerne. Dette kan gi svakere atferdseffekter. Man kan heller ikke se bort fra at den manglende gjennomsiktigheten gir sterkere atferdseffekter, fordi noen kan tro at margineffektene er sterkere enn det de faktisk er.
- iii) Bostøtten er ikke en generell inntektsoverføring. Den er knyttet til at boligkonsumet er på et gitt nivå. Ulempen ved bortfall av en slik støtte reduseres av at boligkravene også faller bort. Murray (1994) drøftet konsekvensene av dette, ved bruk av et litt besnærende argument: Gitt at bostøtten faktisk har den atferdsendringen en ønsker, nemlig økt boligkonsum, vil de uheldige insentivvirkningene på arbeidstilbudet være mindre enn av en inntektsavhengig overføring som *ikke* var knyttet til boligkonsumet. En bostøtte på z kroner er verdt mindre enn z kroner for husholdet, fordi husholdet ikke står fritt til å bruke pengene til annet enn bolig. Husholdningene trenger derfor mindre enn z kroner for å bli kompensert for bortfall av bostøtten!

- iv) Hushold som har rett til bostøtte har stort sett svært lave inntekter, og en marginal inntektsøkning er verdt mye for dem⁶. Dette igjen kan redusere disincentiv-effekten. En kan merke seg at Rosenthal (2007) argumenterer motsatt. Han mener at det finnes empiriske indikasjoner for at de med de aller laveste inntektene faktisk har et mer følsomt arbeidstilbud enn hushold med høyere inntekter.

- v) I analysene har vi demonstrert at økte inntekter vil øke skatten og redusere bostøtten. Økte inntekter vil imidlertid også øke noen andre typer av rettigheter. De øker den framtidige pensjonen . Enda viktigere er det at økte inntekter øker rettigheter og utbetalinger av både sykepenger, foreldrepenger og arbeidsledighetstrygd. For noen av dem som mottar bostøtte kan disse forsikringsordningene være svært viktige.

De viktigste poengene fra listen over er nok det første og det siste punktet. Men som sagt, det er umulig å konkludere ved hjelp av den typen beskripsjoner og drøftinger som vi har gjennomført her hvorvidt bostøtten i samspill med skattesystem og andre deler av velferdssystemet svekker arbeidsincentivene vesentlig. Før en konkluderer trengs det atskillig mer empiriske analyser. Senere i notatet vil vi gjøre noen slike empiriske analyser.

3. Bostøttekarrierer

Tilpasningen i boligmarkedet har for de fleste et noenlunde langvarig perspektiv. Dels gir bostøtten og kunnskapen om den hushold mulighet til å velge en bedre (og dyrere) bolig enn det de ellers ville ha gjort, dels kommer bostøtten inn som et sikkerhetsnett om det skjer noe spesielt med inntekter eller (bo)utgifter.. For noen lavinntektsgrupper virker bostøtten som et fast inntektstillegg. En del forskere har drøftet bostøtte (og andre velferdsytelser) ut fra en bekymring for at langvarige perioder med mottak genererer enda lengre slike perioder, at husholdene mister insitament til å klare seg uten støtten. I en del arbeider brukes begrepet velferdsavhengighet (welfare dependency) om en sånn mekanisme. Det er derfor interessant å se i hvilken grad hushold av ulike typer er lenge eller kort inne i systemet. Bostøttekarrierer, hva som påvirker lengden av dem og hvilke faktorer som fører til at mottakere avslutter en periode

⁶ Teknisk sett kan en si at dette kommer av at pengegrensenytten (og dermed verdien av for eksempel 1.000 kroner ekstra i lommen) er høyere jo lavere inntekten fortsatt er.

som bostøttemottakere, har i en nordisk sammenheng tidligere blitt studert av bl.a. Chen (2006) og av Nordvik og Åhrén (2005)⁷. Her gir vi en oppdatering av den tidligere studien ved å bruke nyere data og vi undersøker forskjeller mellom gruppene.

Vi bruker her ikke data over lengden av alle stønadsforhold, men nøyer oss med registerdata for ett år. Vår utgangs populasjon består av alle som fikk bostøtte i mai 2009. Vi vet ikke hvor lenge disse stønadsmottakerne allerede hadde vært i ordningen før denne dato, men vi kan studere avgangen fra ordningen frem til april 2010. I analysene følger vi husholdene over en periode på ett år og har månedlige observasjoner av hvorvidt de mottar bostøtte. Dette er en kortere periode enn det man vanligvis bruker i studier av hvordan mottak av velferdsytelser utvikler seg over tid, likevel håper vi at vi gjennom disse oversiktene skal kunne gi et empirisk grunnlag for drøftinger av bostøtten og dens funksjon. Videre skal disse beskrivelsene fungere som en bakgrunn for multivariate analyser av kjennetegn ved dem som faller ut og dem forblir mottakere av bostøtte. Informasjon om hvor høy bostøtten er og hvordan størrelsen på bostøtten utvikler seg utnyttes ikke .

Dynamikken og treghetene i karrierene som mottakere av bostøtte belyses her først og fremst ved såkalte overlevelsesfunksjoner⁸. Med ”overlevelse” mener vi de som *forblir* stønadsmottakere fra én periode til neste. Overlevelsesfunksjonene viser andelen av den opprinnelige populasjonen $S(t - 1)$ som fremdeles tilhører populasjonen på et senere tidspunkt t , punktene i funksjonen kan vi kalle for $S(t)$. Også hasardrater vil bli noe brukt i framstillingen. Hasardratene $h(t)$ er andelen av populasjonen på tidspunkt $(t-1)$ som ikke lengre er med i t :

$$h(t) = \frac{S(t) - S(t - 1)}{S(t)}$$

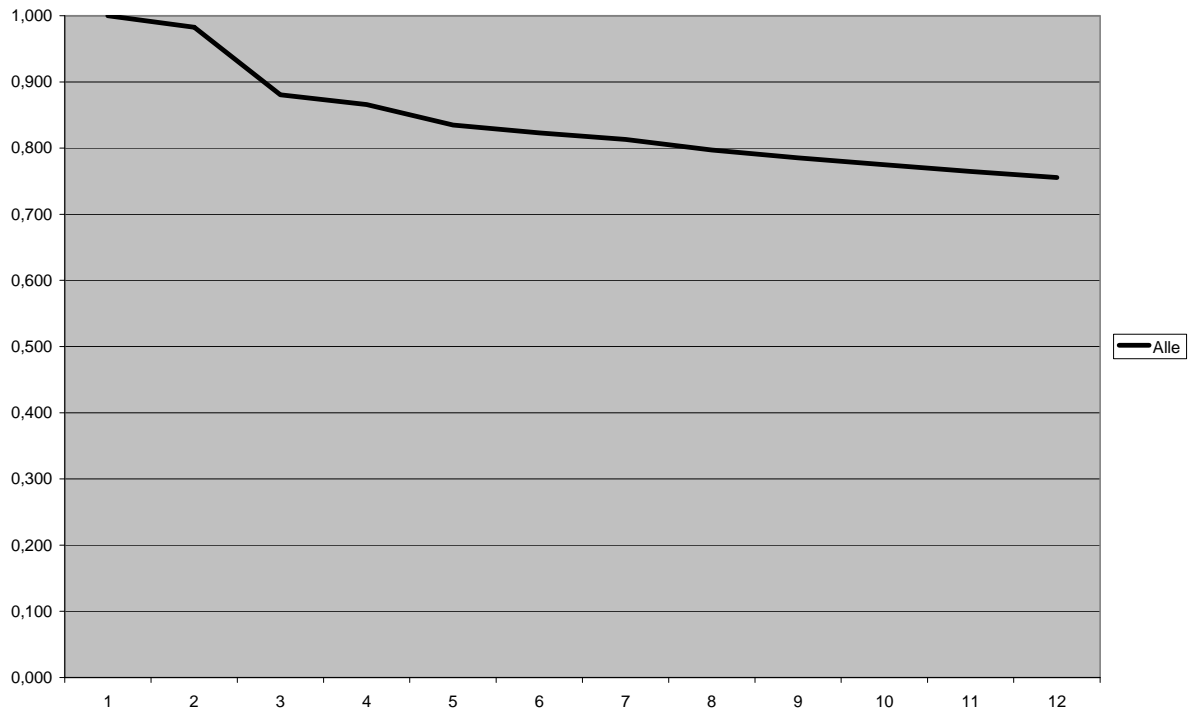
Figur 3.1 viser overlevelsesfunksjonen for alle som mottok bostøtte i mai 2009, for hver måned gjennom ett år. Analysene rapporterer lengden på *sammenhengende* perioder som bostøttemottakere. Overlevelsesfunksjonen for alle bostøttemottakere viser hver måned hvor

⁷ Vi tror for øvrig at selve begrepet bostøttekarrierer først ble brukt i en norsk sammenheng i studier gjort av Per Åhrén og Steinar Østerby ved det daværende Norges byggforskningsinstitutt tidlig på 1990-tallet.

⁸ Det er vanligere å bruke begrepet Survivalfunksjon – også på norsk, vi velger likevel å kalle dem for Overlevelsesfunksjoner. De overlevelsesfunksjonene vi presenterer i resten av notatet vil være råe uglattede funksjoner for den populasjonen vi faktisk observerer, uten noe forsøk på å generalisere til noen form for superpopulasjon. Denne typen uglattede funksjoner kalles ofte for Kaplan-Meier-funksjoner.

mange av dem som fikk bostøtte i mai 2009 fremdeles er stønadsmottakere, og som har vært det også i alle mellomliggende perioder.

Figur 3.1 – Overlevelsesfunksjon, alle bostøttemottakere mai 2009 – mai 2010

Fra figuren ser vi at om lag trefjerdedeler (75,6 prosent) av dem som fikk bostøtte i mai 2009, hadde hatt bostøtte gjennom hele perioden til og med april 2010. En verdi på overlevelsesfunksjonen på 0,756 kunne ha blitt generert av en konstant sannsynlighet for å falle ut av bostøtten i løpet av måned på 2,5 prosent. Dette kan vi kalle for en gjennomsnittlig hasard. En slik verdi på gjennomsnittshasarden og en andel på 75,6 prosent som fremdeles er inne etter ett år forteller oss to viktige ting om bostøttens dynamikk:

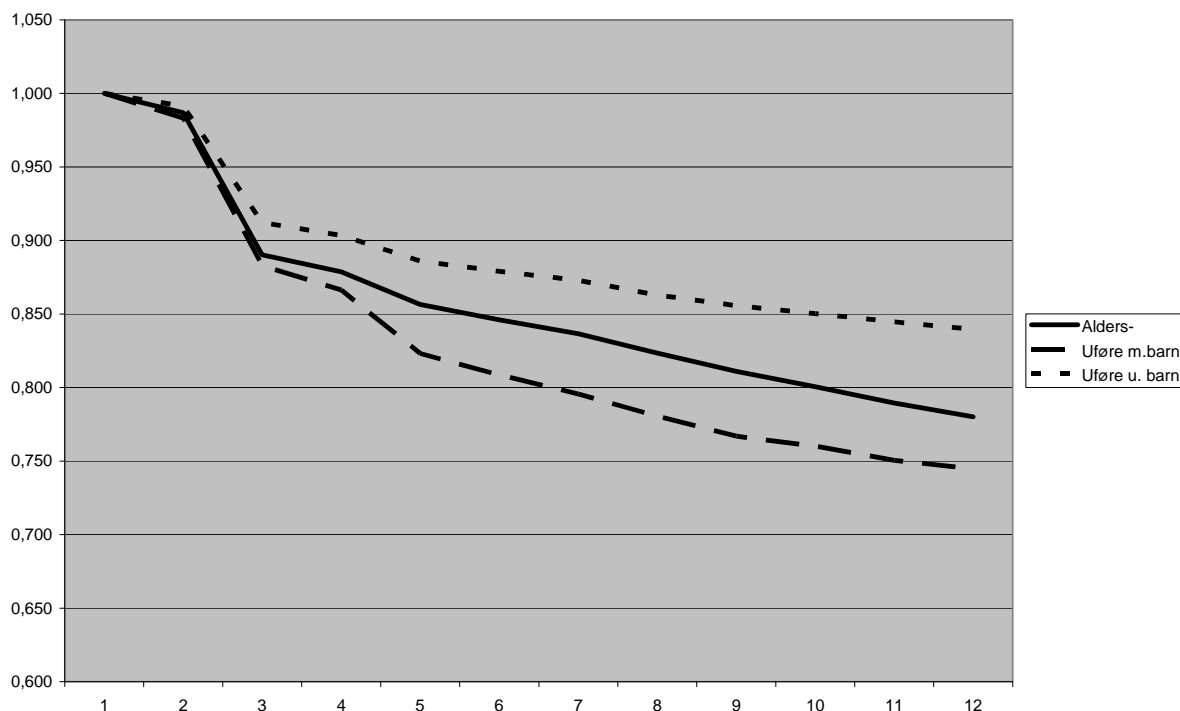
- i) Bostøtten fungerer ikke bare som et veldig kortsiktig beskyttelsesnett. En betydelig andel har bostøtte over en lengre periode.
- ii) Figuren 3.1 og tallene bak den tyder heller ikke på at bostøtten er en velferdssfelle hvor folk 'setter seg fast'. Nesten en fjerdedel forlater ordningen i løpet av et år. En konstant hasard lik gjennomsnittshasarden på 2,5 prosent i måneden innebærer for eksempel at nesten 60 prosent faller ut i løpet av en treårsperiode.

Konklusjonene i) og ii) gir et noe sammensatt bilde. Ikke minst handler det nok om at populasjonen av bostøttemottakere er heterogen. Noe av denne heterogeniteten vil vi avsløre når vi betrakter overlevelsesfunksjoner for de enkelte søkergruppene i bostøtteordningen, og sammenligner dem. Gjennom studier av lengre tidsperioder enn ett år kunne en enda klarere skille mellom bostøtte som varig inntektstilskudd og bostøtte som en støtte i spesielle situasjoner, dvs. bostøtten funksjon som forsikring.

Det kraftige fallet fra andre til tredje periode er også slående. Hasarden for tredje periode her er 10,4 prosent, den klart høyeste i perioden. Det handler om at den tredje perioden er juli, og i bostøttesammenheng er juli spesiell fordi det kommer nye inntektsopplysninger. Stort sett er var bostøtten i mai 2009 beregnet ut fra inntektene i 2007, mens bostøtten i juli 2009 var beregnet ut fra 2008-inntekten i ligningsregisteret. En del stønadsmottakere vil ha hatt en registrert inntektsvekst fra 2007 til 2008, slik at de faller ut av ordningen denne måneden. Når vi er interessert i hvordan bostøtten fungerer som disinentiv for arbeidstilbudet er det viktig å ha inntekter fra to ulike ligningsår.

Merk at når vi presenterer de andre overlevelsesfunksjonene etter hvert, så endrer vi skalaen på y-aksene for å få eventuelle forskjeller bedre fram. Visuelt vil ikke figur 3.1 og de andre grafiske framstillingene av overlevelsesfunksjonene være helt sammenlignbare.

Figur 3.2 – Overlevelsesfunksjon, Alders- og uførepensjonister med bostøtte mai 2009 – mai 2010

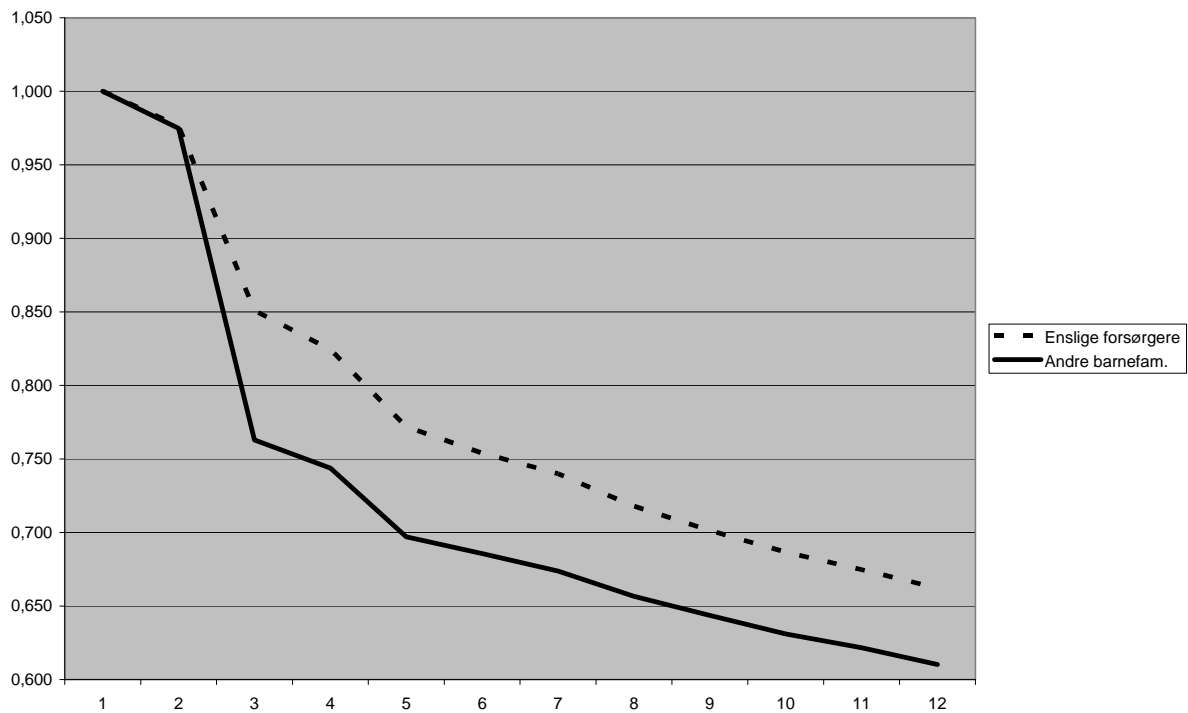

Figur 3.2 viser overlevelsesfunksjoner for pensjonister med langtidsytelser. I utgangspunktet kunne en tenke seg at disse tre gruppene alle var ganske stabile mottakere av bostøtte. Likevel ser vi både at det er en relativt stor andel av mottakerne, også i disse gruppene, som forsvinner ut av bostøtten i løpet av ett år (16-25 prosent). Flertallet har en varig trygdeytelse dermed og stabile og forutsigbare inntekter. Det kan være at 'avgangen' skyldes at noen får redusert bostøtten. Endringer i husholdssammensetning kan også i noen tilfeller føre til høyere inntekter, og dermed at behov for og rettigheter til bostøtte forsvinner. Den høye avgangen i gruppen av uføre med barn (relativt til alders- og andre uførepensjonister) kan ha sammenheng med at de er i en alder der mange enslige går inn i nye par. Disse hypotesene kan og bør undersøkes nærmere i framtidige analyser.

Det kraftige fallet i overlevelsen fra andre til tredje periode henger, som vi var inne på foran, sammen med at i juli hvert år blir nye ligningsdata tilgjengelige og bostøtten utmåles i forhold til de nye(re) inntektsopplysningene. For noen faller den helt bort. Sannsynligheten for å falle ut fra andre til tredje periode, eller hasarden $h(3)$ er høy for alle de tre gruppene som illustreres i figur 3.2. Dette indikerer at inntektsendringer er en viktig driver for bortfall av bostøtte. Utslaget denne måneden er spesielt høy for grupper mottakere som vi kan forvente

har mer fluktuerende inntekter enn pensjonistene, så si det. Selv om den er høy med 8-10 prosent, For pensjonistgruppene er den med 8-10 prosent, lavere enn for de andre gruppene av bostøttemottakere, se figurene 3.3 og 3.4 og tabellen 3.1.

Figur 3.3 – Overlevelsesfunksjon, Enslige forsørgere og Andre barnefamilier med bostøtte mai 2009 – mai 2010

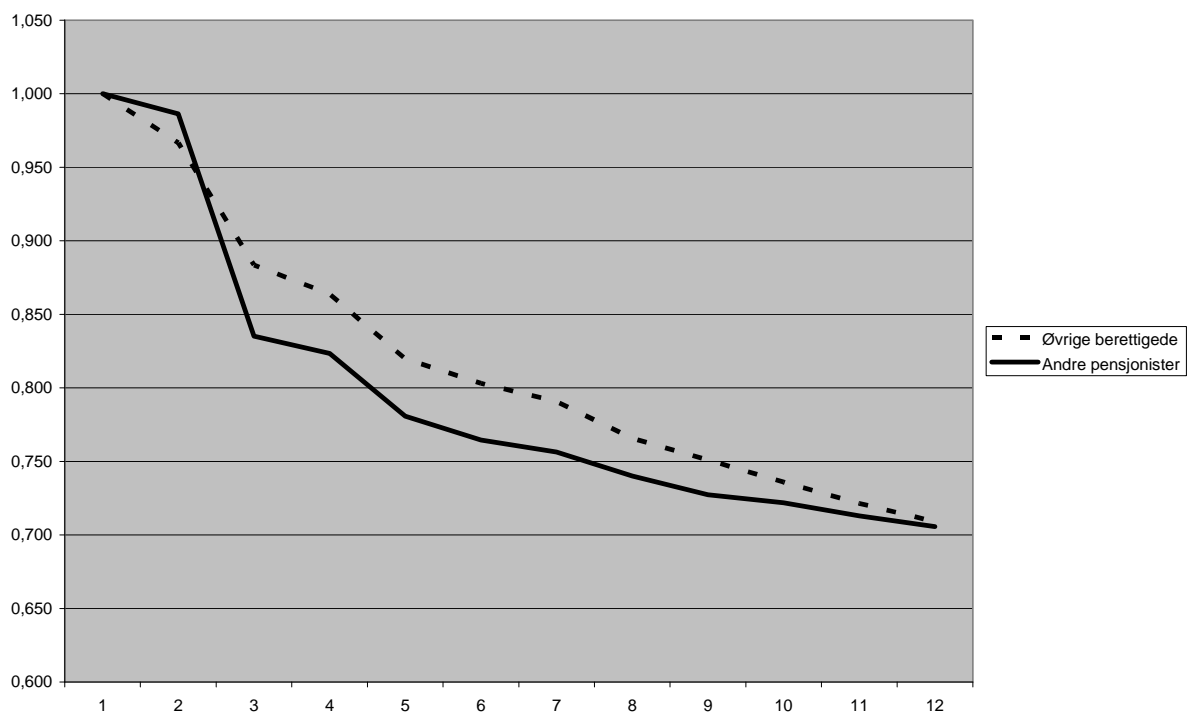
Figur 3.3 viser overlevelsesfunksjonen for familier med barn. For begge typene av barnefamilier er andelen som forblir i ordningen ganske lav. For eksempel forsvinner om lag fire av ti Andre barnefamilier i løpet av ett år. Andre barnefamilier er den gruppen som har den høyeste hasarden for juli 2009. Hasardraten $h(3)$ er for dem på 21,8 prosent, mens den er for de enslige forsørgerne er 12,0, som også er høyt om vi sammenligner med pensjonister. Vi ser for oss at fire typer av mekanismer er virksomme i å produsere de resultatene som figuren 3.3 viser.

- i) Begge disse gruppene av bostøttemottakere har stort innslag av voksne som er **midlertidig** utenfor arbeidsstyrken eller som er i deltidsarbeid. De har dermed større mulighet til å endre arbeidsmarkedstilpasning på en slik måte at de får økte inntekter enn det varig trygdede har.

- ii) Det kan også være at gruppene av bostøttemottakere med barn, oftere er under utdanning, enn de andre søkergruppene. Blant bostøttemottakerne finner vi flere yngre blant barnefamiliene – og utdanningsfrekvensene er fallende i alder. På sett og vis(s) er dette en variant av punktet i) over.
- iii) I barnefamilier som ikke er enslige forsørgere, er det to voksne som kan endre sin yrkesaktivitet. Dette øker sannsynligheten for at inntekten får et positivt skift i løpet av året. Ofte vil det at én i et par kommer i heltidsarbeid være tilstrekkelig til at de faller ut av bostøtten.
- iv) Mange enslige forsørgere er i en alder hvor man ofte går inn i nye parforhold. Ofte vil en sivilstandsending også gi et inntektsskift som løfter den enslige forsørgeren ut av bostøtten.

Igjen, disse mekanismene er mulige forklaringer på nivåer og forholdet mellom dem. Andre typer av empiriske analyser trengs for å gi meningsfulle drøftinger av hvilke av dem som er de aller viktigste.

Figur 3.4 – Overlevelsesfunksjon, Øvrige støtteberettigede og Andre pensjonister med bostøtte mai 2009 – mai 2010

De siste gruppene vi skal se på er Andre pensjonister og Øvrige berettigede. På mange måter ligger bildet av overlevelsesfunksjonene til gruppene som presenteres i figuren 3.4 mellom dem som har varige trygdeytelser og barnefamiliene. Et annet forhold vi merker oss er at vi i gruppen *Andre pensjonister* har hasardrater rundt punktet for nye inntektsopplysninger ($h(3)$) som ligger klart over de andre gruppene bortsett fra barnefamiliene. Avgangen (målt ved hasardene) er derimot jevnere fordelt over tid i søkergruppen *Øvrige støtteberettigede* enn i alle de andre søkergruppene. Årsaken til dette får vi et hint om når vi betrakter $h(3)$. I forhold til verdien på overlevelsesfunksjonen etter ett år har de den klart laveste hasarden når nye inntektsopplysninger kommer til. Det igjen har nok sin forklaring i at innslaget med folk på sosialhjelp og dermed svært lave ligningsinntekter er størst her.

En del av den informasjonen som ligger i de grafiske bildene av overlevelsesfunksjonene, kan man også oppsummere i form av en tabell. I tabellen 3.1 rapporterer vi verdien av overlevelsesfunksjonene ved utgangen av den studerte perioden ($S(12)$), den gjennomsnittlige hasarden og antall mottakere i mai 2009. Videre tas andelen som faller ut mellom andre og tredje periode ($h(3)$). Til sist beregner vi også hvor stor andel av den opprinnelige gruppen av mottakere som vil forbli mottakere etter tre år om den gjennomsnittlige hasarden for gruppen er konstant over perioden ($\hat{S}(36)$). Dette gjøres for Alle bostøttmottakere under ett og separat for hver av de sju søkergruppene i bostøttesystemet.

Tabell 3.1 – Egenskaper til overlevelsesfunksjoner som bostøttemottakere

	N=	S(12), i prosent	Gj.snitt hasard, i prosent	h(3), i prosent	$\hat{S}(36)$, i prosent
Alderspensjonister	32.289	78,0	2,2	9,8	45,3
Uføre med barn	2.064	74,5	2,7	10,2	39,2
Uføre uten barn	30.722	83,9	1,6	8,0	57,2
Enslige forsørgere	15.837	66,2	3,7	12,0	26,9
Andre barnefamilier	6.836	61,0	4,4	21,8	20,7
Øvrige støtteberettigede	17.467	70,9	3,1	8,6	33,5
Øvrige pensjonister	1.104	70,6	3,1	15,3	33,0
Alle	106.329	75,6	2,5	10,4	41,1

Mønstre og strukturer i tabellen er beskrevet i forbindelse med de grafiske bildene av overlevelsesfunksjonene. Tabellen skal fungere som et avsluttende helhetsbilde og vi kommenterer den ikke nærmere.

Til sist er det et poeng å minne om at de mønstrene vi har beskrevet i tabellen og i figurene over, er overlevelse for alle dem som var inne i systemet som mottakere av bostøtte ved begynnelsen av perioden. Vi vet ikke hvor lenge de hadde vært i systemet før mai 2009. Funksjonene blir beregnet for en populasjon med ulik forhistorie som bostøttemottaker. Det kan være at mønstrene hadde blitt noe annerledes om vi hadde beskrevet overlevelsesfunksjonene for populasjonen av dem som kom inn som bostøttemottakere for første gang i en bestemt periode.

4. Overlevelse og marginale skattesatser

I dette avsnittet betrakter vi hvordan det å forbli lenge i bostøtteordningen samvarierer med et sett av forklaringsvariable. Vi undersøker altså noen egenskaper ved karrierene som bostøttemottakere. Blant annet Nordvik og Åhrén (2005) og Chen (2006) har estimert overlevelsesfunksjoner over lengre tidsperioder ved hjelp av diskrete forløpsmodeller. Vi velger her en

mer pragmatisk tilnærming hvor vi ved hjelp av en logitmodell undersøker hvilke faktorer som påvirker sannsynligheten for å falle ut av ordningen en eller annen gang mellom mai 2009 og april 2010. En fordel med dette er at vi slipper å gjøre antakelser om at effekten av (eller koeffisientene til) forklaringsvariablene er de samme i alle periodene.

Vi formulerer en empirisk modell for sannsynligheten for at et hushold som hadde bostøtte i mai 2009 fremdeles har bostøtte ett år senere. Tre typer av forklaringsvariable brukes i estimeringene.

- i) Husholdningens inntekt måles ved hjelp av logaritmen av alminnelig inntekt. Videre brukes et empirisk mål for den implisitte marginale skattesatsen hvert enkelt hushold står overfor. Tre varianter av modellen estimeres her, og forskjellen mellom dem er størrelsen på inntektsøkningen skattesatsen er beregnet av.
- ii) Husholdenes kjennetegn beskrives ved hjelp av dummier for husholdstype. Størrelsen på husholdet måler vi med antall forbruksenheter, definert ut fra den såkalte EU-skalaen.
- iii) Til sist bruker vi dummy-variabler for geografiske soner. Sonene er definert ut fra tillegget som gis i takene for maksimal boutgift. Disse fanger opp variasjoner i de lokale boligmarkedene.

I tabellen markeres koeffisienter som er signifikant forskjellige fra null på ett-prosentsnivå med **fet** skrift. Modellen estimeres på et sett som består av dem som tilhører søkergruppene: Enslige forsørgere, Andre barnefamilier, Øvrige støtteberettigede og Andre pensjonister. I estimeringene er Andre pensjonister referanse gruppen. Når det gjelder dummiene for kommuner med forhøyet boutgiftstak brukes de kommunene som ikke har forhøyet tak⁹ (dvs. de aller fleste) som referanse.

⁹ Vi bruker betegnelsene Andre storbyer og Mindre storbyer. Andre storbyer er bykommunene Bergen, Trondheim og Stavanger. Som Mindre storbyer regnes Kristiansand, Drammen, Tromsø og Fredrikstad. Vi bruker denne inndelingen fordi analysene starter opp i mai 2009, og dette var den geografiske differensieringen i bostøtten på det tidspunktet. Etter den tid har den geografiske differensieringen i bostøtteordningen blitt noe endret, se Nordvik m.fl. (2011).

Tabell 4.1 – Sannsynlighet for å forbli i bostøttesystemet etter ett år - Logitmodell

	Tillegg=1		Tillegg=50.000		Tillegg=100.000	
	Koeff	SE	Koeff	SE	Koeff	SE
Implisitt skattesats	- 0,769	0,054	0,517	0,073	1,448	,112
Log inntekt	- 0,040	0,016	- 0,299	0,019	-,389	,019
Forbruksenheter	0,354	0,037	0,437	0,037	,432	,037
Enslige forsørgere	- 0,419	0,071	- 0,328	0,071	-,343	,071
Barnefamilier	- 0,959	0,079	- 0,896	0,079	-,842	,079
Øvrige støtteber	- 0,078	0,072	- 0,046	0,072	-,063	,072
Oslo	0,398	0,031	0,348	0,031	,247	,032
Andre storbyer	0,260	0,036	0,226	0,036	,174	,036
Mindre storbyer	0,055	0,042	0,020	0,042	-,025	,042
Konstant	1,132	0,188	3,393	0,202	4,055	,201
-2 LL	43.513		43.666		43.549	

Resultatene viser at modellene som er estimert føyer data på en god måte. Bortsett fra koeffisientene for Øvrige støtteberettigede og for de kommunene som har det laveste tillegget i boutgiftstaket med 15.000 kroner, er alle koeffisientene signifikante på et ett-prosentsnivå. En grunn til den gode føyningen er at vi har et svært stort datamateriale. Modellene er estimert på et datasett med vel 35.000 observasjoner.

Vi går her ikke inn på hva størrelsen på de enkelte koeffisientene faktisk betyr. Et nytt sett av modeller hvor vi gjør separate estimeringer for de ulike søker gruppene vil bli presentert. Med basis i disse beregner vi marginal effekter av de mest interessante forklaringsvariablene. En årsak til at vi konsentrerer oss på de separate estimeringene for søkergrupper er at vi er spesielt interesserte i hvordan sannsynlighetene for overlevelse i ett år påvirkes av de implisitte marginale skattesatsene. Det er ingen grunn til å tro at disse skal være de samme for alle søkergruppene.

To trekk er markerte i resultatene i tabellen 4.1. For det første at koeffisientene for både den beregnede implisitte marginale skattetasen og inntektene varierer etter hvor lange intervaller den implisitte marginale skattesatsen beregnes over. Vi ser at koeffisienten for den implisitte

marginale skattesatsen faktisk bytter fortegn når vi går fra å estimere modellen med en marginalsats som er beregnet ut fra en inntektsøkning på én krone til 100.000 kroner, og at det synes som om koeffisienten samvarierer positivt med lengden på inntektsintervallet.

Det andre trekket vi observerer er at de andre koeffisientene relativt stabile på tvers av modeller. De påvirkes ikke særlig av de varierende definisjonene av den implisitte marginale skattesatsen.

Variasjoner i yrkesaktiviteten er den mest sannsynlige kilden til økte inntekter og avgang fra bostøttesystemet. Ut fra dette tenker vi at de implisitte marginale skattesatsene beregnet over et inntektstillegg på 50.000 kroner er de mest relevante i denne sammenhengen. De separate modellene for søkergrupper estimeres derfor med implisitte marginalsatser beregnet over dette intervallet.

Tabell 4.2 – Sannsynlighet for å forbli i bostøttesystemet etter ett år barnefamilier - Logitmodell

	Enslige forsørgere		Andre barnefamilier	
	Koeff	SE	Koeff	SE
Implisitt skattesats	0,123	0,114	0,152	0,141
Log inntekt	-0,222	0,031	- 0,365	0,042
Forbruksenheter	0,800	0,071	0,538	0,051
Oslo	0,387	0,049	0,411	0,069
Andre storbyer	0,231	0,054	0,211	0,083
Mindre storbyer	- 0,017	0,066	- 0,086	0,097
Konstant	1,829	0,329	3,184	0,445
-2 LL	18.148		7.582	
N=	14.284		5.815	

Modellen ser ut til å fungere bra, statistisk sett: de fleste koeffisientene er signifikant forskjellige fra null, og de har de forventede fortegn. Både når det gjelder Enslige forsørgere og Andre barnefamilier ser vi at koeffisienten for den implisitte marginale skattesatsen er

positiv, slik vi hadde forventet. En positiv koeffisient innebærer at sannsynligheten for å forbli bostøttmottaker er større jo høyere implisitt skattesats mottakeren står overfor. En bør imidlertid merke seg at koeffisientene er ganske små (dette kommer vi tilbake til) og ikke minst: de er ikke signifikant forskjellige fra null.

Størrelsen på koeffisientene fra en logit-estimering er ikke direkte og intuitivt tolkbare. Ved å gjøre noen relativt strenge antakelser om residualvariansen (se Flood, 2010) kan man bruke de estimerte koeffisientene til å beregne sannsynligheter. Dette bruker vi til å beregne hvor mye sannsynligheten for å overleve som bostøttmottaker endres når vi varierer en av forklaringsvariablene. Logitmodellen er en ikke-lineær modell slik at vi må sette inn verdier for de andre verdiene i disse beregningene.

Verdiene for de andre forklaringsvariablene har vi valgt slik: Inntekten settes lik gjennomsnittet blant bostøttmottakere med 105.300, den implisitte marginale skattesatsen settes lik sitt gjennomsnitt på 44 prosent. Et hushold med disse egenskapene kaller vi et referansehushold. Antall forbruksenheter varierer i illustrasjonene da de er forskjellige for de ulike søkergruppene – for eksempel har husholdstypen enslig forsørger barn og ikke mer enn én voksen. Vi gjør beregningene for hushold som bor utenfor de geografiske sonene som har forhøyet boustiftstak.

Referansehusholdet for enslige forsørgere lar vi være en far med to barn under 18 år. Dette referansehusholdet har en sannsynlighet for å overleve som bostøttmottaker i ett år på 64,5 prosent. Øker vi inntekten med ett standardavvik (59.700 NOK) faller sannsynligheten med 2,3 prosentpoeng, reduserer vi inntekten ett standardavvik øker sannsynligheten med 4,1 prosentpoeng. Holder vi inntekten konstant lik gjennomsnittet og reduserer den implisitte marginale skattesatsen til nedre kvartil i sin fordeling (17 prosent), reduseres sannsynligheten for ett års overlevelse kun med 0,8 prosent. En marginal implisitt skattesats lik øvre kvartil i dens empiriske fordeling øker sannsynligheten med 0,6 prosentpoeng. Til sist, om vi gir den enslige forsørgeren i referansehusholdet vårt to ekstra barn øker overlevelsessannsynligheten med 10,0 prosentpoeng.

Bortsett fra når det gjelder antall barn viser beregningene våre at selv om den estimerte modellen har mange statistisk sett signifikant forklaringsvariable, så er størrelsen på effektene

ganske så små. Det samme gjelder for hushold i kategorien Andre barnefamilier. Vi går derfor ikke gjennom de resultatene.

Tabell 4.3 – Sannsynlighet for å forbli i bostøttesystemet etter ett år, Andre støtteberettigede og andre pensjonister - Logitmodell

	Andre støtteberettigede		Andre pensjonister	
	Koeff	SE	Koeff	SE
Implisitt skattesats	1,311	0,137	0,771	0,422
Log inntekt	- 0,408	0,031	- 0,238	0,149
Forbruksenheter	- 0,746	0,112	- 0,403	0,151
Oslo	0,200	0,051	0,743	0,204
Andre storbyer	0,272	0,060	0,046	0,217
Mindre storbyer	0,130	0,070	0,148	0,269
Konstant	5,443	0,307	3,664	1,592
-2 LL	16.379		1.255	
N=	13.602		1.065	

Også i disse to estimeringene finner vi ganske mange signifikante koeffisienter. Igjen tar vi det som en indikasjon på at dataene føyer de statistiske modellene godt.

Vi lar referansehusholdet i gruppen Andre støtteberettigede bestå i en enslig, og eller som ovenfor. Hans sannsynlighet for å fortsatt være stønadsmottaker etter ett år vil være lik 63,5 prosent. Når vi varierer inntektene med ett standardavvik her endres overlevelsessannsynlighetene med hhv - 4,3 og + 7,5 prosentpoeng. Den samme øvelsen som for de enslige foreldrene når det gjelder variasjoner i den implisitte marginale skattesatsen gjennomføres også for gruppen øvrige støtteberettigede: settes den implisitte marginale skattesatsen til 17 prosent i stedet for 44 reduserer dette overlevelsessannsynligheten med 8,2 prosentpoeng, økning i satsen til 65 prosent øker sannsynligheten med 6,2 prosentpoeng. Her er altså de estimerte effektene betydelige.

Den typen simuleringsovelser som vi har gjort her kan og bør utvides for å øke forståelsen av tregheter og innelåsnings effekter av bostøtten alene og i samspill med andre velferdsordninger.

Litteratur

Chen, J. (2006), 'The Dynamics of Housing Allowance Claims in Sweden: A Discrete Time-Hazard Analysis ', *European Journal of Housing Policy*, 6 (1), 1-29

Murray, M. P. (1994), 'How inefficient are multiple in-kind transfers?' *Economic inquiry* 32:2 209-227

Nordvik, V. and P. Åhrén (2005), 'The Duration of Housing Allowance Claims and Labour Market Disincentives: The Norwegian Case' *European Journal of Housing Policy*, 5 (2), 131-147.

Nordvik, V, IL Skog Hansen, C Koren og B Lescher-Nuland (2011), *Den norske bostøtten – Effekter av en reform*, Nova Rapport 2/2011

Rosenthal, L (2007), *A Review Of Recent Literature On Housing Assistance And Self-Sufficiency*, BPHUP working paper # W07-008, Berkley US

Shroder, M. (2002). Does housing assistance perversely affect self-sufficiency? A review essay. *Journal of Housing Economics* 11: 381-417.

Stortingsproposisjon 11 (2008-2009), Ei Styrkt bustøtte